

Εθνική Έκθεση - Ελλάδα

Η υποστήριξη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στην παραγωγή της παρούσας έκδοσης δεν συνιστά αποδοχή του περιεχομένου, το οποίο αντικατοπτρίζει αποκλειστικά τις απόψεις των συντακτών, και η Επιτροπή δεν μπορεί να αναλάβει την ευθύνη για οποιαδήποτε χρήση των πληροφοριών που περιέχονται σε αυτήν.

ΚΜΟΠ_Ελλάδα

Funded by the European Union's
Rights, Equality and Citizenship
Programme (2014-2020)

Εταίροι

ΚΜΟΠ – Ελλάδα

CARDET – Κύπρος

CESIE – Ιταλία

CESIS – Πορτογαλία

Children 1st – Ηνωμένο Βασίλειο

Συντάκτρια

Χριστιάνα Αβαρλή, ΚΜΟΠ, Ελλάδα

Ευχαριστίες & Δήλωση Αποποίησης Ευθύνης

Το παρόν έγγραφο δημιουργήθηκε στο πλαίσιο του προγράμματος ACTIVE: *Focus on Children; Strengthening Policies in Sports and Leisure Activities* και χρηματοδοτείται από το Πρόγραμμα της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τα Δικαιώματα, την Ισότητα και την Ιθαγένεια (Πρόγραμμα REC, 2014-2020) με αριθμό 856826.

Η υποστήριξη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στην παραγωγή της παρούσας έκδοσης δεν συνιστά αποδοχή του περιεχομένου, το οποίο αντικατοπτρίζει αποκλειστικά τις απόψεις των συντακτών, και η Επιτροπή δεν μπορεί να αναλάβει την ευθύνη για οποιαδήποτε χρήση των πληροφοριών που περιέχονται σε αυτήν.

Funded by the European Union's
Rights, Equality and Citizenship
Programme (2014-2020)

Η υποστήριξη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στην παραγωγή της παρούσας έκδοσης δεν συνιστά αποδοχή του περιεχομένου, το οποίο αντικατοπτρίζει αποκλειστικά τις απόψεις των συντακτών, και η Επιτροπή δεν μπορεί να αναλάβει την ευθύνη για οποιαδήποτε χρήση των πληροφοριών που περιέχονται σε αυτήν.

Περιεχόμενα

1. Εισαγωγή.....	3
2. Εθνικό πλαίσιο	4
3. Μεθοδολογία.....	7
4. Χαρακτηριστικά των συμμετεχόντων στην έρευνα εκτίμησης αναγκών	9
5. Αποτελέσματα της έρευνας εκτίμησης αναγκών	10
5.1 Αντιλήψεις για τη βία στον χώρο του αθλητισμού και σε βάρος παιδιών	10
5.2 Ύπαρξη και χαρακτηρισμός πρακτικών πρόληψης της βίας κατά των παιδιών στον τομέα του αθλητισμού	12
5.3 Ύπαρξη και χαρακτηρισμός πρακτικών πρόληψης των διακρίσεων κατά των παιδιών στον τομέα του αθλητισμού	14
5.4 Ύπαρξη και χαρακτηρισμός των πρακτικών προώθησης της συμμετοχής των παιδιών στον αθλητισμό	16
5.5 Πολιτικές για την προστασία των παιδιών	18
5.6 Προτεινόμενες αλλαγές	20
6. Συμπεράσματα.....	22
7. Βιβλιογραφία	25

1. Εισαγωγή

«Εκφοβισμός και βία δεν έχουν θέση στον αθλητισμό».

Λ. Αυγενάκης, Υφυπουργός Πολιτισμού και Αθλητισμού της Ελληνικής Δημοκρατίας¹

Η ενασχόληση των παιδιών με τον αθλητισμό και λοιπές αθλητικές δραστηριότητες συμβάλλει καθοριστικά στην προσωπική τους ανάπτυξη, καθώς μέσω των αθλημάτων μπορούν να βελτιώσουν τις δεξιότητές τους και παράλληλα να βιώσουν υψηλές κοινωνικές αξίες. Ωστόσο, σύμφωνα με τις εκτιμήσεις της Επιτροπής των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού, από τον συνολικό αριθμό των παιδιών που συμμετέχουν σε «ανταγωνιστικά αθλήματα», το 10% έχει υποστεί παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στο παρελθόν, ενώ το 20% διατρέχει αντίστοιχο κίνδυνο στο μέλλον.

Η βία κατά των παιδιών σε αθλητικά περιβάλλοντα αποτελεί πλέον μία αδιαμφισβήτητη πραγματικότητα που, όμως, εξακολουθεί να παραμένει κοινό μυστικό στους κόλπους της ελληνικής κοινωνίας. Λίγοι άνθρωποι μιλούν ανοιχτά για το φαινόμενο αυτό και ακόμη λιγότερα είναι τα μέτρα που λαμβάνονται για την πρόληψή του. Εντούτοις, τα τελευταία χρόνια, λόγω της αύξησης των αθλητικών σκανδάλων και των περιστατικών χουλιγκανισμού στις ελληνικές αθλητικές ομάδες, και ιδιαίτερα στις ομάδες ποδοσφαίρου και καλαθοσφαίρισης, έχουν χαραχτεί οι κατευθύνσεις και έχουν γίνει τα πρώτα βήματα για την αντιμετώπιση της βίας στον αθλητισμό.

Το διακρατικό πρόγραμμα ACTIVE, με συντονιστή το Κέντρο Κοινωνικής Δράσης και Καινοτομίας - ΚΜΟΠ (Ελλάδα), υλοποιείται με τη συμμετοχή ενός σχήματος συνεργαζόμενων φορέων που αποτελείται από τους εταίρους CARDET (Κύπρος), CESIE (Ιταλία), CESIS (Πορτογαλία) και Children's 1st (Σκωτία). Απώτερος σκοπός του προγράμματος είναι να προωθήσει την ενσωμάτωση πολιτικών προστασίας των παιδιών στον τρόπο λειτουργίας διαφόρων αθλητικών συλλόγων και οργανισμών. Οι επιμέρους στόχοι των ερευνών γραφείου και πεδίου που διενεργήθηκαν στο πλαίσιο του προγράμματος ACTIVE ήταν: (1) να βελτιώσουν τη συλλογή στοιχείων και την παραγωγή γνώσης σχετικά με τις υφιστάμενες πολιτικές προστασίας των παιδιών σε αθλητικούς συλλόγους και οργανισμούς, (2) να εντοπίσουν τα κενά που αφορούν πολιτικές προστασίας των παιδιών σε αθλητικά περιβάλλοντα και παράλληλα να συμβάλουν στην περαιτέρω ενδυνάμωσή τους, και (3) να αναλύσουν και να προτείνουν τους πιο

¹ Η ΒΡΑΔΥΝΗ. (2019). Η αντίδραση του Υφυπουργού Αθλητισμού. Ανακτήθηκε 30.03.2020 από: <https://www.vradyni.gr/avgenakis-ekfovismos-ke-via-den-echoun-thesi-ston-athlitismo-to-logo-echi-i-dikeosyni/>.

αποτελεσματικούς τρόπους πρόληψης της βίας κατά των παιδιών σε αυτό τον τομέα καθώς και αντίστοιχες καλές πρακτικές.

Κατά συνέπεια, μέσω της παρούσας ανάλυσης, θα επιχειρήσουμε αρχικά, να περιγράψουμε το εθνικό πλαίσιο που αφορά τις πολιτικές που εφαρμόζουν οι αθλητικοί σύλλογοι στην Ελλάδα για την προστασία των παιδιών και στη συνέχεια, θα προχωρήσουμε σε μία αναλυτική περιγραφή της τρέχουσας κατάστασης από την οπτική γωνία επαγγελματιών στον τομέα του αθλητισμού και αθλητών, ούτως ώστε αφενός να καταστεί πιο αποτελεσματικός ο εντοπισμός των υφιστάμενων κενών και αφετέρου να προταθούν μέτρα και καλές πρακτικές που, αν υιοθετηθούν, θα μπορούσαν να συμβάλουν στη μείωση των περιστατικών βίας που εκδηλώνονται σε βάρος των παιδιών στον χώρο του αθλητισμού.

2. Εθνικό πλαίσιο

Αναφορικά με τα όσα προβλέπει η ισχύουσα ελληνική νομοθεσία για τη βία κατά των παιδιών, κρίνεται σκόπιμο να αναφέρουμε από τη μία πλευρά, συγκεκριμένους νόμους που εφαρμόζονται για την παιδική κακοποίηση και κακομεταχείριση, και από την άλλη, τις γενικές διατάξεις του Ποινικού Κώδικα και του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας που επιβάλλουν κυρώσεις για όλες τις μορφές βίας, συμπεριλαμβανομένης της βίας που ασκείται εις βάρος των ανηλίκων.

Οι πρώτοι νόμοι για την καταπολέμηση της παιδικής κακοποίησης και κακομεταχείρισης υιοθετήθηκαν το 1988² και το 1994³ αντίστοιχα με ορισμένες τροποποιήσεις κατά τα έτη 1999⁴, 2002⁵, 2003⁶, 2004⁷, 2007⁸, 2009⁹, 2013¹⁰, ενώ ένα ειδικό νομικό πλαίσιο σχετικά με τη σεξουαλική κακοποίηση παιδιών θεσπίστηκε με τον Νόμο υπ' αριθμ. 4267/2014¹¹. Πιο

2 Νόμος υπ' αριθμ. 1756/1988.

3 Νόμος υπ' αριθμ. 2225/1994.

4 Νόμος υπ' αριθμ. 2721/1999.

5 Νόμος υπ' αριθμ. 3064/2002.

6 Νόμος υπ' αριθμ. 4194/2003.

7 Νόμος υπ' αριθμ. 3226/2004.

8 Νόμος υπ' αριθμ. 3625/2007.

9 Νόμος υπ' αριθμ. 3811/2009.

10 Νόμος υπ' αριθμ. 4194/2013.

11 ΦΕΚ 2014-06-12, Τεύχος Α, Αριθμ. 137, σσ. 4377-4384.

συγκεκριμένα, σκοπός του Νόμου 4267/2014 για την καταπολέμηση της σεξουαλικής κακοποίησης και εκμετάλλευσης παιδιών και της παιδικής πορνογραφίας ήταν η εναρμόνιση της ελληνικής νομοθεσίας με την Ευρωπαϊκή Οδηγία 2011/93/ΕΕ. Οι αλλαγές που εισήγαγε ο νόμος αυτός στο ελληνικό νομικό σύστημα αφορούσαν την ποινικοποίηση της «διαδικτυακής παιδικής αποπλάνησης», δηλαδή την επιβολή κυρώσεων για τη διαδικασία με την οποία ένας ενήλικας προσπαθεί να προσεγγίσει μέσω του διαδικτύου ένα παιδί με σκοπό τη σεξουαλική κακοποίηση. Για την ακρίβεια, ο Νόμος τιμωρεί όποιον «εν γνώσει» αποκτά πρόσβαση σε υλικό παιδικής πορνογραφίας με φυλάκιση τουλάχιστον ενός έτους και επίσης, όποιον εξωθεί ή παρασύρει ανήλικο να συμμετάσχει σε πορνογραφικές παραστάσεις. Ο τελευταίος σχετικός νόμος που εισήχθη στο ελληνικό νομικό σύστημα ήταν ο Νόμος υπ' αριθμ. 4322/2015, ο οποίος γεφύρωσε το υφιστάμενο νομοθετικό χάσμα σχετικά με τον «σχολικό εκφοβισμό» και την ποινικοποίησή του.

Σύμφωνα με τον ελληνικό Ποινικό Κώδικα και τον Κώδικα Ποινικής Δικονομίας, τιμωρούνται η απλή σωματική βλάβη (άρθρο 308 παρ. 1 εδ. α), η επικίνδυνη σωματική βλάβη (άρθρο 309), η βαριά σωματική βλάβη (άρθρο 310 παρ. 1), ο βασανισμός του θύματος που επιφέρει ψυχολογική καταπόνηση (άρθρο 310 παρ. 3), η πρόκληση σωματικής βλάβης σε ανήλικο (άρθρο 312), η παράνομη βία (άρθρο 330), η απειλή (άρθρο 333) καθώς και η σεξουαλική παρενόχληση (άρθρο 337). Όλες οι παραπάνω διατάξεις εφαρμόζονται και για τους ανηλίκους, ενώ το γεγονός ότι μία πράξη βίας διαπράττεται σε βάρος ενός παιδιού δεν αποκλείει την επιβολή σοβαρότερων ποινικών κυρώσεων.

Για τον λόγο αυτό, οι αθλητικοί νόμοι που θα παρουσιάσουμε στο πλαίσιο της ανάλυσης που ακολουθεί, θα πρέπει να διαβαστούν σε συνδυασμό με τις γενικές διατάξεις του ποινικού δικαίου.

Σε ό,τι αφορά την αθλητική βία, ο Νόμος υπ' αριθμ. 2725/1999 για τον ερασιτεχνικό και επαγγελματικό αθλητισμό ήταν ένας από τους πρώτους ελληνικούς νόμους για την αντιμετώπιση της βίας στον αθλητισμό. Εξακολουθεί να είναι ο βασικός νόμος που εφαρμόζεται στον τομέα της προστασίας του αθλητισμού. Συγκεκριμένα, περιλαμβάνει διατάξεις που επιβάλλουν ποινές για πράξεις βίας που λαμβάνουν χώρα κατά τη διάρκεια αθλητικών εκδηλώσεων ή σε χώρους που προάγουν τον αθλητισμό. Σε αυτό το σημείο θα πρέπει να υπογραμμιστεί ότι ο εν λόγω νόμος έχει τροποποιηθεί επανειλημμένα από τότε που θεσπίστηκε για πρώτη φορά προκειμένου να ανταποκρίνεται όσο το δυνατόν πιο αποτελεσματικά στις υφιστάμενες ανάγκες της ελληνικής κοινωνίας.

Το 2015, θεσπίστηκε ο Νόμος υπ' αριθμ. 4326/2015 που αφορά επείγοντα μέτρα για την αντιμετώπιση της βίας στον αθλητισμό. Ο νόμος αυτός εισήγαγε ορισμένες νέες διατάξεις για την πρόληψη φαινομένων βίας στον χώρο του αθλητισμού. Θεσπίστηκαν νέες μέθοδοι ελέγχου των

λεσχών φιλάθλων, προστέθηκαν διατάξεις για την πρόληψη και την επιβολή ποινικών κυρώσεων για εγκλήματα βίας με αφορμή αθλητικές εκδηλώσεις και συγχρόνως συστάθηκαν νέοι δημόσιοι φορείς με στόχο την πρόληψη ποινικών αδικημάτων στον αθλητισμό, όπως η Διαρκής Επιτροπή για την Αντιμετώπιση της Βίας (ΔΕΑΒ) και το Ειδικό Σώμα Παρατηρητών που τη βοηθά στο έργο της.

Η τελευταία εξέλιξη στο νομικό πλαίσιο του αθλητισμού στην Ελλάδα επήλθε με την κύρωση της Σύμβασης Macolin από το Ελληνικό Κοινοβούλιο, την 18^η Σεπτεμβρίου 2014, σχετικά με τη χειραγώγηση των αθλητικών αγώνων¹².

Ωστόσο, αξίζει να σημειωθεί ότι δεν υπάρχουν συγκεκριμένες διατάξεις για την πρόληψη της βίας κατά των παιδιών στον αθλητισμό. Δυστυχώς, η ελληνική νομοθεσία δεν προβλέπει τη θέσπιση ειδικής νομοθεσίας για την προστασία και την πρόληψη της βίας που ασκείται σε βάρος παιδιών στα αθλητικά περιβάλλοντα. Για τον λόγο αυτό, στην περίπτωση των ποινικών αδικημάτων, θα πρέπει να εφαρμόζουμε τη διεθνή σύμβαση για την προστασία των παιδιών σε συνδυασμό με την ελληνική νομοθεσία συμπεριλαμβανομένων των γενικών διατάξεων του ελληνικού Ποινικού Κώδικα και της νομοθεσίας για τον αθλητισμό.

Αυτό αποτελεί ένα κενό που θα προσπαθήσουμε να καλύψουμε στη διάρκεια των επόμενων σταδίων υλοποίησης του προγράμματος ACTIVE.

Ένα άλλο κενό που εντοπίζουμε ως προς την εφαρμογή εθνικών πολιτικών για την ευαισθητοποίηση σχετικά με το ζήτημα της αθλητικής βίας είναι ότι στην Ελλάδα δεν υπάρχουν αρκετές πολιτικές κοινωνικής ευθύνης και ευαισθητοποίησης για τον προαναφερθέντα σκοπό.

Βέβαια, θα ήταν παράλειψη να μην αναφέρουμε την καμπάνια του Συμβουλίου της Ευρώπης **“Start to Talk” («Σπάσε τη Σιωπή»)** που είχε ως στόχο την ενημέρωση και καταπολέμηση της παιδικής και εφηβικής σεξουαλικής κακοποίησης στον αθλητισμό μέσω της προβολής ενός τηλεοπτικού σποτ από τα ελληνικά τηλεοπτικά κανάλια¹³.

Επίσης, ο οργανισμός «Το Χαμόγελο του Παιδιού» με κεντρικό μήνυμα **«Μένει Μυστικό»** διοργάνωσε αρκετές εθνικές δράσεις, όπως πανελλαδική εκστρατεία ενάντια στη σεξουαλική κακοποίηση των παιδιών στα ΜΜΕ και στο διαδίκτυο, ανακοινώσεις και δελτία τύπου,

12 LAWSPOT. (2019). Η Ελλάδα κυρώνει τη Σύμβαση Magglingen/Macolin για τους στημένους αγώνες - Νέες διατάξεις για την αντιμετώπιση της βίας στον αθλητισμό. Ανακτήθηκε 10.04.2020 από: <https://www.lawspot.gr/nomika-nea/i-ellada-kyronei-ti-symvasi-magglingen-macolin-gia-toys-stimenoy-s-agon-es-nees-diataxeis>.

13 TANEΑ Team. (2019). Σπάσε τη Σιωπή: Το video που αξίζει να δεις σήμερα. Ανακτήθηκε 10.04.2020 από: <https://www.tanea.gr/2019/02/06/sports/spase-ti-siopi-to-video-pou-aksizei-na-deis-simera/>.

συμμετοχή σε δημόσιες εκδηλώσεις, δράσεις ευαισθητοποίησης και διαδραστικές συναντήσεις, σε πανελλαδικό επίπεδο, με σχολεία για την πρόληψη της παιδικής κακοποίησης και κακομεταχείρισης γενικά αλλά και στον αθλητισμό¹⁴.

3. Μεθοδολογία

Σε ό,τι αφορά στην έρευνα πεδίου, η ομάδα του ΚΜΟΠ διεξήγαγε δέκα (10) συνεντεύξεις και διαδικτυακή έρευνα με συμμετέχοντες από τις τρεις (3) ομάδες-στόχου που απαιτούνται από το Παράρτημα Α της Σύμβασης Επιχορήγησης, δηλ. επαγγελματίες (π.χ. προπονητές, εκπαιδευτές κτλ.), γονείς και παιδιά. Κατά τη διάρκεια της διενέργειας της έρευνας πεδίου, η ερευνητική ομάδα του ΚΜΟΠ αναγκάστηκε να προσαρμόσει τη στρατηγική της σύμφωνα με τα περιοριστικά μέτρα που ανακοίνωσε η ελληνική κυβέρνηση (π.χ. αποφυγή συγκεντρώσεων, κλείσιμο σχολείων) και στη συνέχεια, τη γενική απαγόρευση κυκλοφορίας (lockdown) για τον περιορισμό της εξάπλωσης του Covid 19. Οι εν λόγω προσαρμογές, οι οποίες επεξηγούνται παρακάτω, πραγματοποιήθηκαν κατόπιν συμφωνίας με τους Υπευθύνους που έχει ορίσει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή για τη μεταπαρακολούθηση του Προγράμματος ACTIVE.

Το ΚΜΟΠ πραγματοποίησε δέκα (10) συνεντεύξεις στην Αθήνα κατά το δίμηνο Φεβρουαρίου-Μαρτίου 2020. Αρχικά, οι συνεντεύξεις διεξήχθησαν δια ζώσης αλλά μετά την 11^η Μαρτίου και τον περιορισμό των συγκεντρώσεων που επέβαλε η ελληνική κυβέρνηση για την αποφυγή της εξάπλωσης του Covid 19, το ΚΜΟΠ οργάνωσε διαδικτυακές συνεντεύξεις.

Οι συνεντεύξεις διήρκεσαν περίπου μία (1) ώρα για κάθε συνεντευξιζόμενο και ηχογραφήθηκαν. Πριν την έναρξη της συνέντευξης, οι συνεντευξιζόμενοι διάβασαν και υπέγραψαν ένα έντυπο συναινέσεως στο οποίο έδωσαν τη συγκατάθεσή τους για την ηχογράφηση της συνέντευξης και τη χρήση των πληροφοριών που θα παράσχουν για ερευνητικούς σκοπούς στο πλαίσιο της υλοποίησης του προγράμματος ACTIVE.

Όλα τα άτομα που έλαβαν μέρος στις συνεντεύξεις έδειξαν ενθουσιασμό και προθυμία να απαντήσουν στις ερωτήσεις των ερευνητών. Πέραν αυτού, έδωσαν ενδιαφέρουσες και σημαντικές πληροφορίες για τη βία στον χώρο του αθλητισμού και τις πολιτικές παιδικής προστασίας που εφαρμόζονται από αθλητικούς συλλόγους και οργανισμούς για την πρόληψη της βίας κατά των παιδιών.

14 ΚΟΥΣΙΟΠΟΥΛΟΥ Ε. (2018). Καμπάνια «Μένει Μυστικό». Ανακτήθηκε 10.04.2020 από: <https://www.ert.gr/ert3/kampania-menei-mystiko-apo-to-chamogelo-toy-paidiyy-gia-tin-paidiki-kakopoiisi/>.

Αναφορικά με τη διεξαγωγή των τεσσάρων ομάδων εστιασμένης συζήτησης/focus groups (δύο στην Αθήνα και δύο στη Θεσσαλονίκη), λόγω των μέτρων εγκλεισμού που επέβαλε η ελληνική κυβέρνηση για να περιορίσει την εξάπλωση του Covid 19, η ομάδα του ΚΜΟΠ επέλεξε να αντλήσει τα αποτελέσματα που ήταν απαραίτητα για την έρευνα πεδίου μέσω της υλοποίησης μίας διαδικτυακής έρευνας. Για τον λόγο αυτό, προσαρμοσε τις ερωτήσεις που σκόπευε να χρησιμοποιήσει στις προαναφερθείσες δια ζώσης συναντήσεις σε ένα διαδικτυακό ερωτηματολόγιο, το οποίο κατόπιν απεστάλη στους συμμετέχοντες των απαιτούμενων ομάδων-στόχου.

Η δομή του διαδικτυακού ερωτηματολογίου ήταν η εξής: α) σύντομη περιγραφή του προγράμματος και του σκοπού της έρευνας πεδίου, β) έντυπο συγκατάθεσης για τις πληροφορίες που επρόκειτο να παράσχουν οι συμμετέχοντες στους ερευνητές κατά τη διάρκεια συμπλήρωσης του ερωτηματολογίου και τη χρήση τους αποκλειστικά και μόνο για ερευνητικούς σκοπούς, γ) ερωτήσεις και δ) ερωτηματολόγιο αξιολόγησης. Η έρευνα ήταν ανώνυμη και οι συμμετέχοντες δεν χρειαζόταν να παράσχουν προσωπικά δεδομένα.

Στο διαδικτυακό ερωτηματολόγιο που απευθυνόταν σε παιδιά και συγκεκριμένα, στο έντυπο συγκατάθεσης, υπήρχε ειδική αναφορά ότι τα παιδιά που έχουν δικαίωμα συμμετοχής στο πρόγραμμα θα πρέπει να έχουν συμπληρώσει τουλάχιστον το 15^ο έτος της ηλικίας τους, όπως ορίζει το νομικό σύστημα της Ελλάδας και σύμφωνα με τον Γενικό Κανονισμό για την Προστασία Δεδομένων (ΓΚΠΔ).

Εν τέλει, στη διαδικτυακή έρευνα λάβαμε απαντήσεις από: (α) δώδεκα (12) επαγγελματίες από την Αθήνα και άλλους εννέα (9) επαγγελματίες από τη Θεσσαλονίκη, (β) επτά (7) γονείς από την Αθήνα και οκτώ (8) από τη Θεσσαλονίκη και (γ) έναν/μία (1) έφηβο/η ηλικίας τουλάχιστον 15 ετών από την Αθήνα και άλλους τριάντα τρεις (33) από τη Θεσσαλονίκη.

Η ερευνητική ομάδα μέσω της διαδικτυακής έρευνας είχε τη δυνατότητα να συγκεντρώσει και να αναλύσει περισσότερες απαντήσεις που προέρχονταν από έναν εξίσου μεγαλύτερο αριθμό συμμετεχόντων σε σχέση με αυτόν που προβλεπόταν στις ομάδες εστιασμένης συζήτησης (focus groups), με αποτέλεσμα να λάβει μεγαλύτερο δείγμα απαντήσεων.

Αυτό που αξίζει να σημειωθεί είναι ότι παρά τη δύσκολη κατάσταση που επικρατούσε στη χώρα μας εξαιτίας του εγκλεισμού, οι άνθρωποι στους οποίους απευθυνθήκαμε έδειξαν ιδιαίτερη προθυμία να συμμετάσχουν στην έρευνα και να καταθέσουν τις απόψεις τους σχετικά με τη βία που ασκείται κατά των παιδιών στον χώρο του αθλητισμού. Τα άτομα που προσεγγίσαμε και στα οποία αποστείλαμε το διαδικτυακό ερωτηματολόγιο, στην πλειονότητά τους, όχι μόνο μας απάντησαν αλλά επίσης μας έδωσαν ενδιαφέρουσες πληροφορίες για τη βία που παρατηρείται σε αθλητικά περιβάλλοντα.

4. Χαρακτηριστικά των συμμετεχόντων στην έρευνα εκτίμησης αναγκών

Οι ερευνητές του ΚΜΟΠ διενέργησαν συνεντεύξεις με δέκα (10) ενδιαφερόμενους στην Αθήνα κατά το δίμηνο Φεβρουαρίου-Μαρτίου 2020 και παράλληλα συγκέντρωσαν περισσότερα από εξήντα (60) διαδικτυακά ερωτηματολόγια από επαγγελματίες στον τομέα του αθλητισμού, γονείς και παιδιά από την Αθήνα και τη Θεσσαλονίκη.

Τα άτομα που έλαβαν μέρος στις συνεντεύξεις ήταν τα ακόλουθα: (α) ένας εκπρόσωπος της Ένωσης Σωματείων Καλαθοσφαίρισης Αττικής, (β) ένας εκπρόσωπος της Γενικής Γραμματείας Αθλητισμού, (γ) πέντε (5) εκπρόσωποι της ΜΚΟ ActionAid που ασχολείται με περιστατικά βίας κατά παιδιών και διαθέτει πείρα σε πολιτικές προστασίας των παιδιών, (δ) μία νομικός που εργάζεται στη ΜΚΟ ΕΛΙΖΑ με εξειδίκευση στην προστασία των δικαιωμάτων του παιδιού, (ε) μία εκπρόσωπος της ΜΚΟ ΕΛΙΖΑ και (στ) δύο (2) αθλητές, μία από τον χώρο της γυμναστικής και ένας από τον χώρο της ποδηλασίας.

Όλοι οι συμμετέχοντες ήταν πολύ συνεργάσιμοι και μας παρείχαν πολύτιμες πληροφορίες σχετικά με τις πολιτικές παιδικής προστασίας που εφαρμόζονται σε αθλητικούς συλλόγους και οργανισμούς για τη βία στον αθλητισμό, καθώς και χρήσιμες προτάσεις για την πρόληψη της βίας σε αυτό τον τομέα. Είναι σημαντικό να αναφέρουμε ότι όλοι οι συμμετέχοντες ζήτησαν να ενημερωθούν για τα επόμενα βήματα του προγράμματος ACTIVE, και ιδίως για το εργαλείο αυτοαξιολόγησης που πρόκειται να σχεδιαστεί σε μετέπειτα στάδιο της υλοποίησης, διότι τους φάνηκε ως ένα εξαιρετικά ενδιαφέρον και απαραίτητο βοήθημα για κάθε αθλητικό οργανισμό στην Ελλάδα.

Τα άτομα που συμμετείχαν στη διαδικτυακή έρευνα διέμεναν στις δύο μεγαλύτερες πόλεις της Ελλάδας, την Αθήνα και τη Θεσσαλονίκη.

Το πρώτο μέρος της διαδικτυακής έρευνας απευθυνόταν σε επαγγελματίες από τον χώρο του αθλητισμού που εργάζονται με παιδιά. Οι συμμετέχοντες τόσο από την Αθήνα όσο και από τη Θεσσαλονίκη εργάζονται σε διαφορετικούς τομείς του αθλητισμού, όπως ο χορός και το ταεκβοντό, σε γυμναστικούς συλλόγους αλλά και σε μεγαλύτερους ποδοσφαιρικούς συλλόγους και συλλόγους καλαθοσφαίρισης, όπως ο Άρης που είναι ένας από τους μεγαλύτερους αθλητικούς συλλόγους στην πόλη της Θεσσαλονίκης. Οι συμμετέχοντες στην πλειοψηφία τους ήταν άνδρες και διέθεταν σημαντική πείρα στον τομέα του αθλητισμού, καθώς εργάζονταν κατά κύριο λόγο ως προπονητές στους τομείς του αθλητισμού που αναφέρθηκαν προηγουμένως.

Συνολικά, λάβαμε δώδεκα (12) απαντήσεις επαγγελματιών από τη Θεσσαλονίκη και εννέα (9) από την Αθήνα.

Το δεύτερο μέρος της διαδικτυακής έρευνας απευθυνόταν σε γονείς των οποίων τα παιδιά αθλούνται σε διάφορους αθλητικούς συλλόγους και οργανισμούς. Στο κάλεσμά μας για συμμετοχή στην έρευνα ανταποκρίθηκαν επτά (7) γονείς από την Αθήνα και οκτώ (8) από τη Θεσσαλονίκη. Από τα παιδιά των γονέων που συμμετείχαν σε αυτό το μέρος της διαδικτυακής μας έρευνας ορισμένα παίζουν ποδόσφαιρο, μπάσκετ, τένις, χάντμπολ, ενώ άλλα ασχολούνται με τη γυμναστική, την ιστιοπλοΐα, το ταεκβοντό, τον στίβο και την κολύμβηση. Εν ολίγοις, λάβαμε απαντήσεις που σχετίζονται με μία ευρεία γκάμα αθλημάτων και αθλητικών συλλόγων.

Στο τρίτο και τελευταίο μέρος της διαδικτυακής έρευνας που απευθυνόταν σε παιδιά, ο μεγαλύτερος αριθμός των απαντήσεων που λάβαμε προερχόταν από τη Θεσσαλονίκη. Σε αυτό το σημείο, αξίζει να επισημάνουμε ότι οι συμμετέχοντες από αυτή την πόλη ήταν πάνω από τριάντα (30) έφηβοι ηλικίας τουλάχιστον 15 ετών, οι οποίοι εξέφρασαν τις προσωπικές τους απόψεις για τη βία στον αθλητισμό και τον τρόπο με τον οποίο τις προσλαμβάνουν οι αθλητικοί σύλλογοι στους οποίους αθλούνται. Ακόμη, όπως δήλωσαν οι περισσότεροι από τους συμμετέχοντες, παίζουν ποδόσφαιρο σε έναν από τους μεγαλύτερους αθλητικούς συλλόγους της Θεσσαλονίκης, τον Άρη. Αν και ο αριθμός των απαντήσεων που λάβαμε από μαθητές που ζουν στην Αθήνα ήταν μικρότερος, ο σαφώς μεγαλύτερος αριθμός των απαντήσεων των μαθητών από τη Θεσσαλονίκη μας βοήθησε να αποκτήσουμε βαθύτερη γνώση του τρόπου με τον οποίο οι αθλητικοί σύλλογοι προσεγγίζουν τους παίκτες τους και του τρόπου με τον οποίο οι νέοι εκλαμβάνουν την έννοια της βίας σε χώρους που πραγματοποιούνται αθλητικές δραστηριότητες.

5. Αποτελέσματα της έρευνας εκτίμησης αναγκών

5.1 Αντιλήψεις για τη βία στον χώρο του αθλητισμού και σε βάρος παιδιών

Κατά τη διάρκεια της συνέντευξης, ο εκπρόσωπος της Ένωσης Σωματείων Καλαθοσφαίρισης Αττικής ανέφερε ότι παρατηρείται βία κατά των παιδιών στις αθλητικές δραστηριότητες, η οποία συνήθως είναι σωματικής ή ψυχολογικής φύσεως. Επιπλέον, τόνισε ότι αυτή η μορφή βίας εκδηλώνεται μεταξύ των παιδιών αλλά και μεταξύ γονέων και των παιδιών τους. Με βάση την πείρα του, τα περιστατικά προπονητών που συμπεριφέρονται βίαια στα παιδιά που προπονούν είναι εξαιρετικά σπάνια και ιδίως στον τομέα της καλαθοσφαίρισης στον οποίο εξειδικεύεται ο ίδιος.

Ωστόσο, οι δύο αθλητές υποστήριξαν την αντίθετη άποψη προβάλλοντας ως μία από τις κύριες μορφές βίας που συναντώνται στον χώρο του αθλητισμού την άσκηση ψυχολογικής βίας του προπονητή προς το παιδί-αθλητή. Εκτός από αυτό, περιέγραψαν περιστατικά βίας μεταξύ αθλητών λόγω του αυξημένου ανταγωνισμού που υπάρχει ιδίως στα ανταγωνιστικά αθλήματα.

Μία άλλη μορφή βίας που επισήμανε η δικηγόρος που εργάζεται στη ΜΚΟ ΕΛΙΖΑ και εξειδικεύεται στην προστασία των δικαιωμάτων του παιδιού ήταν η σεξουαλική βία που ασκούσε ένας προπονητής σε βάρος μίας αθλήτριας. Το κορίτσι είχε πέσει θύμα σεξουαλικής κακοποίησης από τον προπονητή της, αλλά φοβόταν να το εκμυστηρευτεί στους γονείς του, επειδή ο θύτης την προπονούσε πάνω από μία δεκαετία και τον θεωρούσαν σαν ένα ακόμη μέλος της οικογένειας.

Οι εκπρόσωποι της ΜΚΟ ActionAid δήλωσαν με τη σειρά τους ότι εκδηλώνεται βία στον τομέα του αθλητισμού και ιδιαίτερα συχνά μεταξύ αγοριών και κοριτσιών στις αθλητικές δραστηριότητες που συμμετέχουν, καθώς και με τη μορφή του ρατσισμού σε βάρος παιδιών μεταναστών. Συγκεκριμένα, ανέφεραν ένα περιστατικό κατά το οποίο ένα παιδί μεταναστών εκδήλωνε βίαιη συμπεριφορά απέναντι σε ένα παιδί Ρομά λόγω του ρατσισμού που είχε βιώσει στο παρελθόν, τον οποίο αναπαρήγαγε για να νιώσει ανώτερο.

Οι απαντήσεις που συγκεντρώθηκαν από τη διαδικτυακή έρευνα που απευθυνόταν σε επαγγελματίες αντικατόπτριζαν ποικίλες απόψεις όσον αφορά τη βία που ασκείται κατά των παιδιών στον αθλητισμό. Οι ερωτηθέντες στην πλειονότητά τους απάντησαν ότι υπάρχει βία στον αθλητισμό και ιδιαίτερα μεταξύ των αθλητών λόγω του ανταγωνιστικού πνεύματος που χαρακτηρίζει όλα τα αθλήματα στην Ελλάδα. Επιπρόσθετα, ανέφεραν ότι εκδηλώνονται ορισμένα περιστατικά βίας, σωματικής ή ψυχολογικής, από τους προπονητές σε βάρος των αθλητών τους. Εντύπωση προκαλεί το γεγονός ότι το 30% των ερωτηθέντων απάντησαν ότι δεν υπάρχει καθόλου βία στον χώρο του αθλητισμού ή ότι δεν έχουν υπάρξει ποτέ στο παρελθόν μάρτυρες αντίστοιχων περιστατικών βίας.

Η κατάσταση αυτή φαίνεται να είναι εντελώς διαφορετική σύμφωνα με τις απαντήσεις των γονέων που συμμετείχαν στη διαδικτυακή έρευνα. Στη συντριπτική τους πλειοψηφία (80%) ανέφεραν ότι δεν έχουν υπάρξει ποτέ ως τώρα μάρτυρες περιστατικών βίας κατά παιδιών στους συλλόγους που αθλούνται τα παιδιά τους. Μόλις δύο (2) από τους ερωτηθέντες απάντησαν ότι έχουν υπάρξει μάρτυρες περιστατικών λεκτικής βίας μεταξύ αθλητών κατά τη διάρκεια και μετά τη λήξη ενός αγώνα. Όπως τόνισε χαρακτηριστικά ένας από τους ερωτηθέντες, θα πρέπει να λάβουμε σοβαρά υπόψη τη λεκτική βία κατά των αθλητών που προέρχεται από τους θεατές του αγώνα, καθώς μπορεί να τους επηρεάσει αρνητικά.

Σε ό,τι αφορά τις απαντήσεις που έδωσαν τα παιδιά που συμμετείχαν στη διαδικτυακή έρευνα, δύο είναι τα ευρήματα που παρουσιάζουν το μεγαλύτερο ενδιαφέρον. Από τη μία πλευρά,

περισσότεροι από τους μισούς ερωτηθέντες ανέφεραν ότι δεν υπάρχει καθόλου στον χώρο του αθλητισμού (60%). Από την άλλη πλευρά, οι ερωτηθέντες που δήλωσαν την αντίθετη άποψη, στη συντριπτική τους πλειοψηφία, απάντησαν ότι είχαν ακούσει τέτοια περιστατικά αλλά δεν ήταν μάρτυρες (60%). Οι περισσότεροι από τους ερωτηθέντες που εξέφρασαν την άποψη ότι υπάρχει βία στον αθλητισμό, διευκρίνισαν ότι η συνηθέστερη μορφή βίας που συναντάται σε αυτό τον χώρο είναι η λεκτική βία είτε από τον προπονητή προς το παιδί-αθλητή είτε μεταξύ των αθλητών. Ωστόσο, όπως συμπλήρωσαν, αυτού του είδους η λεκτική βία μπορεί να εξελιχθεί σε σωματική ειδικά στην περίπτωση των ανταγωνιστικών αθλημάτων.

5.2 Ύπαρξη και χαρακτηρισμός πρακτικών πρόληψης της βίας κατά των παιδιών στον τομέα του αθλητισμού

Ο εκπρόσωπος της Ένωσης Σωματείων Καλαθοσφαίρισης Αττικής ανέφερε ότι δεν υπάρχουν συγκεκριμένες πρακτικές για την πρόληψη της βίας κατά των παιδιών στον αθλητισμό, διότι σε περίπτωση που εκδηλωθεί ένα τέτοιο περιστατικό βίας, το αθλητικό σωματείο αναλαμβάνει να προστατεύσει το παιδί. Όπως εξήγησε, τόσο οι προπονητές όσο και τα μέλη μίας αθλητικής ακαδημίας σε γενικές γραμμές, ενδιαφέρονται για την προστασία όλων των παιδιών ανεξαιρέτως, ακόμη και αν είναι αλλοδαπά, επειδή δεν θέλουν να αποχωρούν από την εν λόγω ακαδημία. Βέβαια, διευκρίνισε ότι η προσπάθεια να προστατευτούν όλα τα παιδιά που ανήκουν σε έναν αθλητικό σύλλογο είναι ασυναίσθητη και υποστηρίζεται από την ευρεία πλειοψηφία των προπονητών.

Ο εκπρόσωπος της Γενικής Γραμματείας Αθλητισμού όχι μόνο συμφώνησε με την προαναφερθείσα άποψη αλλά επίσης, δήλωσε ότι δεν γνωρίζει αν υπάρχουν καλές πρακτικές για την προστασία των παιδιών κατά της βίας σε αθλητικούς συλλόγους και οργανισμούς.

Σύμφωνα με τους εκπροσώπους της ΜΚΟ ActionAid, τα τελευταία χρόνια, ολοένα και περισσότερες αθλητικές ακαδημίες και σύλλογοι προσπαθούν να αναδείξουν το κοινωνικό τους πρόσωπο παρέχοντας βοήθεια και ενθάρρυνση προς τα παιδιά-αθλητές. Ο προπονητής βρίσκεται πιο κοντά στα παιδιά, ενώ υπάρχουν ψυχολόγοι που συνεργάζονται τόσο με τον προπονητή όσο και με τους μικρούς σε ηλικία αθλητές. Όπως υπογράμμισε ένας από τους εκπροσώπους, το σημαντικότερο στοιχείο είναι να διαθέτει ο προπονητής το κατάλληλο εκπαιδευτικό υπόβαθρο, ώστε να αντιλαμβάνεται πώς πρέπει να προσεγγίζει τα παιδιά και να τα ενθαρρύνει. Παράλληλα, θεωρούν ότι πλέον πολλές αθλητικές ακαδημίες έχουν εντάξει στο ανθρώπινο δυναμικό τους ειδικά εκπαιδευμένους προπονητές που επιδεικνύουν μεγαλύτερη ευαισθησία από ό,τι συνηθιζόταν στο παρελθόν τόσο σε εκπαιδευτικά όσο και σε κοινωνικά ζητήματα. Ειδικότερα, η

ActionAid έχει καθιερώσει μία πρακτική αξιολόγησης των προγραμμάτων της Οργάνωσης, συμπεριλαμβανομένων και αθλητικών προγραμμάτων. Μέσω του συστήματος αξιολόγησης, ζητείται από τους γονείς και τα παιδιά τους να εκφράσουν ανώνυμα την άποψή τους για το εκάστοτε πρόγραμμα.

Ωστόσο, οι εκπρόσωποι της ΜΚΟ ΕΛΙΖΑ δήλωσαν ότι δεν γνωρίζουν αν υπάρχουν καλές πρακτικές αναφορικά με την προστασία των παιδιών κατά της βίας. Όπως ανέφερε μία εκπρόσωπος, αυτό που την εκπλήσσει είναι ότι δεν υπάρχουν προς το παρόν αθλητικές ακαδημίες που να έχουν επικοινωνήσει τηλεφωνικώς με την οργάνωση για να ζητήσουν να εκπαιδευτεί το προσωπικό τους σε ζητήματα που αφορούν τη βία και την παιδική προστασία. Κατά την προσωπική της άποψη, η κατάσταση αυτή οφείλεται στο γεγονός ότι οι μεγαλύτερες αθλητικές ακαδημίες φοβούνται τη στάση που θα συναντήσουν εκ μέρους των επαγγελματιών.

Με βάση τα λεγόμενα των αθλητών, υπάρχουν καλές πρακτικές για την καταπολέμηση της βίας στον αθλητισμό, αλλά εξαρτώνται από το είδος του αθλήματος και τον βαθμό του ανταγωνισμού κάθε αθλητή. Κατά τη γνώμη τους, δεν υπάρχουν συγκεκριμένες καλές πρακτικές που εφαρμόζονται, όταν ένας αθλητής ασχολείται με ένα ανταγωνιστικό άθλημα, όπως είναι για παράδειγμα το ποδόσφαιρο ή το μπάσκετ.

Στη διαδικτυακή έρευνα, σχεδόν όλοι οι επαγγελματίες συμφώνησαν ότι οι περισσότεροι αθλητικοί σύλλογοι δημιουργούν ένα ασφαλές περιβάλλον για τα παιδιά. Ένας επαγγελματίας από τη Θεσσαλονίκη ανέφερε ότι οι προπονητές είναι άρτια καταρτισμένοι και φροντίζουν να επιμορφώνονται ανά τακτά χρονικά διαστήματα προκειμένου να ανταποκρίνονται καλύτερα στις ανάγκες των παιδιών. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον είχε η δήλωση ενός επαγγελματία από την Αθήνα, ο οποίος δήλωσε κατά λέξη: «κάνουμε τα πάντα για τα παιδιά, όσο μπορούμε». Εξίσου ενδιαφέρουσα ήταν η δήλωση ενός επαγγελματία σύμφωνα με την οποία, όταν ένας αθλητικός σύλλογος διαθέτει κατάλληλα εκπαιδευμένο προσωπικό και προπονητές, ασφαλώς και μπορεί να διαμορφώσει ένα ασφαλές περιβάλλον για τα παιδιά. Τέλος, όλοι οι συμμετέχοντες συμφώνησαν ότι ακούν και λαμβάνουν υπόψη τις απόψεις των παιδιών πάνω σε διάφορα ζητήματα, καθώς και ότι δίνουν την ευκαιρία στα παιδιά να εκφράσουν τη γνώμη τους για ό,τι τους αρέσει ή όχι στον αθλητικό σύλλογο ή την ακαδημία που είναι εγγεγραμμένα.

Οι γονείς που συμμετείχαν στη διαδικτυακή έρευνα ανέφεραν ότι δεν γνωρίζουν αν υπάρχει κάποια συγκεκριμένη καλή πρακτική για την πρόληψη της βίας στον αθλητισμό. Εντούτοις, οι περισσότεροι από αυτούς δήλωσαν ότι τα παιδιά τους μπορούν να εκφράσουν ελεύθερα τις απόψεις τους στην ακαδημία που αθλούνται και ότι οι προπονητές τους και το υπόλοιπο προσωπικό τις ακούει δείχνοντας ενδιαφέρον. Ορισμένοι, μάλιστα, από τους γονείς υποστήριξαν ότι ο λόγος που επέλεξαν τις συγκεκριμένες αθλητικές ακαδημίες για τα παιδιά τους ήταν ο επαγγελματισμός τους. Από την άλλη πλευρά, το 20% των ερωτηθέντων απάντησε ότι δεν θεωρεί

ότι οι προπονητές ακούν τις απόψεις των παιδιών τους σε ζητήματα που σχετίζονται με τον αθλητισμό. Κανένας από τους γονείς δεν γνώριζε αν υπάρχουν πολιτικές παιδικής προστασίας στην ακαδημία ή στον σύλλογο/οργανισμό όπου αθλούνται τα παιδιά τους.

Οι έφηβοι που έλαβαν μέρος στη διαδικτυακή έρευνα ανέφεραν ότι το περιβάλλον που τους παρέχει η αθλητική ακαδημία στην οποία αθλούνται είναι φιλικό και τους δημιουργεί ένα αίσθημα ασφάλειας, ενώ συγχρόνως τους δίνει τη δυνατότητα να εκφράσουν ελεύθερα τις απόψεις τους. Οι περισσότεροι από τους ερωτηθέντες (80%) θεωρούν ότι οι προπονητές τους και το προσωπικό της ακαδημίας ακούν και λαμβάνουν υπόψη τις απόψεις τους. Εξίσου μεγάλο ενδιαφέρον έχουν, όμως, και οι απαντήσεις που έδωσαν οι έφηβοι για τα πράγματα που δεν τους αρέσουν στην ακαδημία που αθλούνται. Πιο συγκεκριμένα, δήλωσαν ότι δεν τους αρέσει ο ανταγωνισμός που υπάρχει κυρίως μεταξύ των αθλητών αλλά και μεταξύ του προπονητή και των αθλητών. Επιπλέον, δεν δίστασαν να εκφράσουν τη δυσαρέσκειά τους για τις πολύ άσχημες και ανταγωνιστικές σχέσεις που αναπτύσσονται μεταξύ ορισμένων παικτών, καθώς και για την τάση ορισμένων προπονητών να προωθούν συγκεκριμένους παίκτες με μοναδικό γνώμονα το προσωπικό τους όφελος.

5.3 Ύπαρξη και χαρακτηρισμός πρακτικών πρόληψης των διακρίσεων κατά των παιδιών στον τομέα του αθλητισμού

Οι εκπρόσωποι της ΜΚΟ ActionAid ανέφεραν ότι οι προπονητές τους χρησιμοποιούν «θετικές» κάρτες. Μετά το τέλος κάθε αγώνα, αποφασίζουν ποιο παιδί επέδειξε την καλύτερη συμπεριφορά και του δίνουν μια επιβράβευση για να το κινητοποιήσουν, γεγονός που βοηθά ιδιαίτερα παιδιά που παρουσιάζουν προβλήματα συμπεριφοράς.

Εκτός από αυτό, παρέθεσαν έναν ικανοποιητικό αριθμό καλών πρακτικών για την πρόληψη των διακρίσεων μεταξύ των παιδιών στις αθλητικές δραστηριότητες. Καταρχάς, βρίσκονται σε άμεση και συνεχή επικοινωνία με κοινωνικές υπηρεσίες και τους γονείς, ούτως ώστε να τους ενημερώνουν σε περίπτωση που αντιληφθούν ότι η συμπεριφορά ενός παιδιού προκαλεί διακρίσεις. Επίσης, συμπλήρωσαν ότι η εκπαίδευση και η επιμόρφωση σε θέματα διακρίσεων μπορεί κάλλιστα να συμβάλει στην εξάλειψη αυτού του είδους συμπεριφοράς εκ μέρους των παιδιών. Για παράδειγμα, τα αγόρια μαθαίνουν ότι, όταν παίζουν ποδόσφαιρο, θα πρέπει να δίνουν πάσες και στα κορίτσια της ομάδας τους πριν βάλουν γκολ. Αν αρνηθούν να το κάνουν αυτό, θα πρέπει να ξεκινήσουν το παιχνίδι από την αρχή για να μάθουν ότι είναι σημαντικό να παίζουν με τα κορίτσια και να τα θεωρούν ισότιμα μέλη της ομάδας.

Από την άλλη πλευρά, ο εκπρόσωπος της Ένωσης Σωματείων Καλαθοσφαίρισης Αττικής δήλωσε ότι δεν έχουν υιοθετήσει προς το παρόν μέτρα θετικής διάκρισης, διότι κάτι τέτοιο δεν τους επιτρέπεται. Η μόνη περίπτωση που αυτό επιτρέπεται είναι για οικονομικούς λόγους, όταν οι γονείς αδυνατούν να πληρώσουν τα δίδακτρα του παιδιού τους στην ακαδημία. Σε τέτοιες περιπτώσεις, σχεδόν όλες οι ακαδημίες δέχονται τα παιδιά χωρίς να ζητούν από τους γονείς τους να καταβάλουν τα σχετικά δίδακτρα.

Την ίδια άποψη εξέφρασαν και οι αθλητές κατά τη διάρκεια της συνέντευξης. Οι οικονομικοί λόγοι συνιστούν τον μοναδικό παράγοντα που μπορεί να οδηγήσει σε θετική διάκριση υπέρ ενός παιδιού. Η οικονομική κρίση στην Ελλάδα ανάγκασε πολλές αθλητικές ακαδημίες να αφήνουν τα παιδιά να συνεχίζουν τις προπονήσεις τους χωρίς να ζητούν δίδακτρα από τους γονείς τους.

Ακόμη, όπως τόνισε ένας από τους αθλητές, όταν ένα παιδί δείχνει να είναι πιο «αδύναμο», ο προπονητής του συνήθως προσπαθεί να το «προστατεύσει» και να το υποστηρίξει περισσότερο σε σχέση με τα υπόλοιπα μέλη της ομάδας του. Ο δεύτερος αθλητής έγνεψε καταφατικά δείχνοντας ότι συμφωνεί με την παραπάνω άποψη.

Ανέφεραν, επίσης, ότι υπάρχουν συγκεκριμένες πρακτικές που υιοθετούν οι προπονητές για την πρόληψη των διακρίσεων εντός των αθλητικών συλλόγων. Μία από αυτές είναι να προσπαθεί ο προπονητής να εντάξει ομαλά τους νέους παίκτες στην ομάδα του. Για παράδειγμα, όταν έρχεται ένας νέος παίκτης, ο προπονητής τον καλωσορίζει, τον γνωρίζει στους συμπαίκτες του και τον βοηθά να ενταχθεί στην ομάδα μαθαίνοντάς του όσα γνωρίζουν και οι υπόλοιποι παίκτες. Αν ο προπονητής ακολουθήσει αυτή τη διαδικασία ένταξης, τότε υπάρχουν λιγότερες πιθανότητες να εκδηλωθούν περιστατικά διακρίσεων μεταξύ των παικτών μίας ομάδας.

Επομένως, και οι δύο αθλητές συμφώνησαν ότι η εφαρμογή των εν λόγω πρακτικών εξαρτάται αποκλειστικά από τον προπονητή, ο οποίος μπορεί να βοηθήσει ουσιαστικά τα παιδιά αν δεν είναι αδιάφορος.

Ο εκπρόσωπος της Γενικής Γραμματείας Αθλητισμού δήλωσε με τη σειρά του ότι δεν έχουν την αρμοδιότητα να υιοθετήσουν μέτρα θετικών διακρίσεων αλλά υπάρχουν ορισμένες καλές πρακτικές συμβουλευτικής, τις οποίες έχουν καθιερώσει και πλέον εφαρμόζουν αρκετές αθλητικές ακαδημίες και σύλλογοι. Με λίγα λόγια, προσπαθούν να συμβάλουν στην ευαισθητοποίηση και την ενημέρωση των πολιτών και όλων των εμπλεκόμενων φορέων του αθλητισμού σχετικά με το φαινόμενο των διακρίσεων και την ανάγκη της έγκαιρης πρόληψής του.

Οι εκπρόσωποι της ΜΚΟ ΕΛΙΖΑ απάντησαν ότι δεν γνωρίζουν αν υπάρχουν πρακτικές που εφαρμόζονται για την πρόληψη των διακρίσεων στον αθλητισμό. Όπως τόνισε ο ένας από τους δύο εκπροσώπους, είναι σημαντικό να πραγματοποιηθούν εκστρατείες ευαισθητοποίησης με τη

συμμετοχή διάσημων αθλητών με στόχο την ενημέρωση και την πρόληψη των διακρίσεων κατά των παιδιών στον χώρο του αθλητισμού. Η δικηγόρος που εργάζεται για λογαριασμό της εν λόγω ΜΚΟ δήλωσε ότι υπάρχουν μέτρα θετικών διακρίσεων ειδικά σε ό,τι αφορά οικονομικούς λόγους που αποτρέπουν τα παιδιά οικονομικά ασθενέστερων οικογενειών να προπονηθούν σε έναν αθλητικό σύλλογο καθότι δέχονται να προπονούνται παιδιά που δεν έχουν τη δυνατότητα να καταβάλουν δίδακτρα. Η κατάσταση αυτή γίνεται ολοένα και πιο δύσκολη για τα παιδιά των μεταναστών και των προσφύγων, διότι αδυνατούν να εκφράσουν την προσωπική τους άποψη και τις ανάγκες που έχουν σύμφωνα με την ελληνική και την ευρωπαϊκή νομοθεσία. Αν και υπάρχει ειδική νομοθεσία για την καταπολέμηση των διακρίσεων στον αθλητισμό, η ίδια δεν θεωρεί ότι υπάρχει μεγάλος αριθμός καλών πρακτικών που να εφαρμόζονται από τις αθλητικές ακαδημίες και τους αντίστοιχους οργανισμούς.

Τα ευρήματα που προέκυψαν από τη διαδικτυακή έρευνα είχαν ιδιαίτερο ενδιαφέρον, καθώς οι επαγγελματίες δήλωσαν ότι στην αθλητική ακαδημία που εργάζονται δεν παρατηρούνται περιστατικά διακρίσεων μεταξύ των παιδιών, ενώ παράλληλα καταβάλλουν τη μέγιστη δυνατή προσπάθεια για την πρόληψη τέτοιων περιστατικών. Όπως ανέφερε χαρακτηριστικά ένας από τους συμμετέχοντες η ίση μεταχείριση είναι ένας από τους βασικούς πυλώνες λειτουργίας του αθλητικού συλλόγου στον οποίο εργάζεται και για τον λόγο αυτό, κατά τη διάρκεια των αθλητικών αγώνων ενθαρρύνουν τα αγόρια και τα κορίτσια να παίζουν μαζί. Σύμφωνα με έναν άλλο συμμετέχοντα, το δικαίωμα στη μη διάκριση αποτελεί βασική μάθηση στον αθλητικό σύλλογο που εργάζεται, αναφέροντας συγκεκριμένα ότι όταν ένα παιδί κατορθώσει να φέρει εις πέρας μία δύσκολη άσκηση, τα υπόλοιπα παιδιά εκφράζουν την υποστήριξή τους με ένα χειροκρότημα. Το περιβάλλον που έχει διαμορφωθεί μεταξύ των παιδιών και των προπονητών είναι τόσο θετικό και ενθαρρυντικό που αισθάνονται «πολύ περήφανοι γι' αυτό».

Ωστόσο, όταν κλήθηκαν να απαντήσουν στην ερώτηση αν η/ο ακαδημία/σύλλογος/οργανισμός όπου εργάζονται λαμβάνει ειδικά μέτρα για τα παιδιά με αναπηρίες, το 40% των ερωτηθέντων απάντησε αρνητικά και ότι τα εν λόγω παιδιά δεν έχουν πρόσβαση στον εξοπλισμό που διαθέτει ο εκάστοτε αθλητικός σύλλογος. Ορισμένοι συμμετέχοντες ανέφεραν ότι η ακαδημία στην οποία εργάζονται διαθέτει ειδικές υποδομές για τα παιδιά με αναπηρίες. Ένας άλλος συμμετέχων απάντησε ότι στην αθλητική ακαδημία που εργάζεται γίνεται προσπάθεια να διασφαλιστεί η ίση πρόσβαση των παιδιών με αναπηρίες στον αθλητισμό αλλά δεν είναι εύκολη υπόθεση λόγω της απουσίας εξειδικευμένων υποδομών.

5.4 Ύπαρξη και χαρακτηρισμός των πρακτικών προώθησης της συμμετοχής των παιδιών στον αθλητισμό

Funded by the European Union's
Rights, Equality and Citizenship
Programme (2014-2020)

Η υποστήριξη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στην παραγωγή της παρούσας έκδοσης δεν συνιστά αποδοχή του περιεχομένου, το οποίο αντικατοπτρίζει αποκλειστικά τις απόψεις των συντακτών, και η Επιτροπή δεν μπορεί να αναλάβει την ευθύνη για οποιαδήποτε χρήση των πληροφοριών που περιέχονται σε αυτήν.

Ο εκπρόσωπος της Ένωσης Σωματείων Καλαθοσφαίρισης Αττικής ανέφερε ότι τα διοικητικά στελέχη του αθλητικού συλλόγου στον οποίο συμμετέχει κάνουν ό,τι μπορούν για να κρατήσουν έναν αθλητή στις εγκαταστάσεις τους. Εργάζονται με γνώμονα την ίση συμμετοχή όλων των αθλητών στον αθλητισμό και κατά συνέπεια, προσπαθούν να ελαττώσουν τη βία και τις διακρίσεις προκειμένου να ενθαρρύνουν τα παιδιά να συμμετέχουν σε αθλητικές δραστηριότητες.

Ακόμη, επισήμανε ότι τα αθλητικά σωματεία θα πρέπει να εισέρχονται στα σχολεία για να εκπαιδεύουν και να παροτρύνουν τα παιδιά από μικρή ηλικία να ασχοληθούν με τον αθλητισμό και να συνεχίσουν να αθλούνται καθ' όλη τη διάρκεια της ζωής τους, ιδανικά από την ηλικία των 6 ετών έως την ηλικία των 50 ετών. Βέβαια, για την επίτευξη αυτού του στόχου κρίνεται απαραίτητη η συμμετοχή τους στο εκπαιδευτικό σύστημα, ούτως ώστε να προωθούν την ενασχόληση με τον αθλητισμό και να προετοιμάζουν τα παιδιά από μικρή ηλικία, κάτι το οποίο δεν συμβαίνει στην Ελλάδα.

Μία άλλη σημαντική πρακτική για την προώθηση της συμμετοχής των παιδιών στον αθλητισμό, την οποία ανέφεραν σχεδόν όλοι οι συμμετέχοντες, είναι να μοιράζονται τα παιδιά τις απόψεις τους με τους προπονητές τους και το προσωπικό της αθλητικής ακαδημίας στην οποία αθλούνται, καθώς και να εκφράζουν ανοιχτά τη γνώμη τους για κάθε ζήτημα που τα απασχολεί.

Ιδιαίτερα ενθαρρυντικό είναι το γεγονός ότι σχεδόν όλα τα παιδιά που συμμετείχαν στη διαδικτυακή έρευνα απάντησαν ότι όχι μόνο μπορούν να εκφράζουν ελεύθερα τις απόψεις τους εντός του συλλόγου στον οποίο αθλούνται, αλλά επίσης νιώθουν ότι ο προπονητής τους και το υπόλοιπο προσωπικό τις ακούν με προσοχή. Επομένως, το γεγονός ότι τα παιδιά μπορούν να μοιραστούν τις απόψεις τους με τον προπονητή τους και το υπόλοιπο προσωπικό του συλλόγου φαίνεται να τα επηρεάζει θετικά, με αποτέλεσμα να αισθάνονται ότι το περιβάλλον εκεί είναι πολύ φιλικό.

Οι εκπρόσωποι της ΜΚΟ ActionAid συμπλήρωσαν ότι η διοργάνωση εκστρατειών σε συνεργασία με δημοφιλείς αθλητές θα μπορούσε να συμβάλει στην πρόληψη της βίας και των διακρίσεων και κατά συνέπεια, θα μπορούσε να βοηθήσει τα παιδιά και συγχρόνως να αυξήσει την ευαισθητοποίηση σε ένα τόσο ευαίσθητο ζήτημα όπως αυτό.

Την ίδια άποψη εξέφρασαν και οι εκπρόσωποι της ΜΚΟ ELIZA, οι οποίοι υποστήριξαν ένθερμα την απήχηση που θα είχε μία τέτοια εκστρατεία με τη συμμετοχή αθλητών που ο κόσμος θαυμάζει.

Επιπλέον, οι εκπρόσωποι της ΜΚΟ ActionAid ανέφεραν ότι κατά τη διάρκεια των αγώνων που διοργανώνουν στο πλαίσιο της υλοποίησης των αθλητικών προγραμμάτων της οργάνωσης, ενθαρρύνουν αγόρια και κορίτσια, ελληνόπουλα και αλλοδαπά, να παίζουν όλα μαζί αφενός για

να ενισχύσουν τη συμμετοχή όλων των παιδιών και αφετέρου για να συμβάλουν στην πρόληψη κάθε μορφής διάκρισης που μπορεί να προκύψει.

Για να εντοπίσουμε στη συνέχεια, τις πιθανές πρακτικές που θα μπορούσαν να συμβάλουν στην προώθηση του αθλητισμού μεταξύ των παιδιών, θα είχε ιδιαίτερο ενδιαφέρον να αναλύσουμε τις απαντήσεις που έδωσαν τα παιδιά σε δύο συγκεκριμένες ερωτήσεις.

Καταρχάς, όταν τα παιδιά κλήθηκαν να απαντήσουν τι τους αρέσει περισσότερο στον αθλητικό σύλλογο που αθλούνται, απάντησαν ότι τους αρέσει το περιβάλλον, το πάθος, η αφοσίωση και η ιστορία του συλλόγου. Πέραν αυτών, εκτιμούν ιδιαιτέρως το γεγονός ότι νιώθουν σαν να είναι οικογένεια και ότι το κλίμα είναι πολύ φιλικό. Ένας αθλητής από τη Θεσσαλονίκη δήλωσε ότι αυτό που του αρέσει είναι ότι ο ένας αθλητής σέβεται τον άλλο. Ένας άλλος συμμετέχων απάντησε ότι του αρέσει το ομαδικό πνεύμα που υπάρχει και ότι όλοι οι παίκτες είναι ενωμένοι. Τέλος, ένας από τους συμμετέχοντες ανέφερε ότι του αρέσει που οι προπονητές είναι πολύ φιλικοί, καθώς το γεγονός αυτό σε συνδυασμό με το εξίσου φιλικό περιβάλλον που επικρατεί στον σύλλογο του δίνει τη δυνατότητα να αναπτύξει φιλίες αλλά και γενικά, καλές σχέσεις με τους υπόλοιπους συμπαίκτες του.

Όλες οι προαναφερθείσες απαντήσεις θα μπορούσαν να αξιοποιηθούν για τον εντοπισμό καλών πρακτικών που με τη σειρά τους θα μπορούσαν ενδεχομένως να ενθαρρύνουν τα παιδιά και να προωθήσουν τη συμμετοχή τους στον αθλητισμό. Η ύπαρξη ενός φιλικού και ασφαλούς περιβάλλοντος σε έναν αθλητικό σύλλογο, όπου όλα τα παιδιά μπορούν να εκφράζουν ελεύθερα τις προσωπικές τους απόψεις φαίνεται να είναι ο πρωταρχικός παράγοντας που μπορεί να τα ενθαρρύνει να λαμβάνουν μέρος σε αθλητικές δραστηριότητες.

5.5 Πολιτικές για την προστασία των παιδιών

Οι εκπρόσωποι της ΜΚΟ ActionAid ανέφεραν ότι υλοποιούν αθλητικά προγράμματα μέσω της μεθοδολογίας που είναι γνωστή ως “football field”, η οποία απευθύνεται σε εφήβους ηλικίας 12-16 ετών, αγόρια και κορίτσια, με στόχο την προώθηση αξιών όπως η ένταξη, ο σεβασμός, η συνεργασία και η ισότητα. Επιπρόσθετα, η γενική προοπτική των προγραμμάτων που υλοποιεί η εν λόγω ΜΚΟ εστιάζει στην αντίληψη της ισότητας μεταξύ των παιδιών. Διαθέτει κατάλληλα εκπαιδευμένο προσωπικό και προπονητές με άρτιο εκπαιδευτικό υπόβαθρο, καθώς και ψυχολόγους που βοηθούν τα παιδιά, τους γονείς τους και επαγγελματίες σε περίπτωση εκδήλωσης βίαιων περιστατικών. Επίσης, έχει συγκεκριμένο κώδικα δεοντολογίας και παρέχει εκπαιδεύσεις στο προσωπικό, ούτως ώστε να είναι σε θέση να ανταπεξέλθει αποτελεσματικά στην αντιμετώπιση δύσκολων περιστατικών.

Δεν παρέλειψαν να αναφέρουν ότι υπάρχουν πολλές οργανώσεις, κυρίως σε χώρες του εξωτερικού, που προσπαθούν να υιοθετήσουν πολιτικές όμοιες με τις δικές τους. Ωστόσο, δήλωσαν ότι δεν γνωρίζουν αν τέτοιου είδους πολιτικές παιδικής προστασίας υιοθετούνται επίσης από άλλες οργανώσεις και αθλητικές ακαδημίες ή συλλόγους στην Ελλάδα.

Οι εκπρόσωποι της ΜΚΟ ΕΛΙΖΑ ανέφεραν μία πολιτική που εφάρμοσε η Εισαγγελία Ρεθύμνου μετά την αποκάλυψη ενός από τα μεγαλύτερα σκάνδαλα βίας κατά των παιδιών στο χώρο του αθλητισμού. Προσκαλούσε τους γονείς να τηλεφωνήσουν στην Εισαγγελία και να μοιραστούν τις προσωπικές τους ιστορίες, καθώς και να καταγγείλουν σχετικά περιστατικά. Παρόλο που αυτή η πρωτοβουλία βοήθησε ως έναν βαθμό, δεν ήταν αρκετή, ειδικά αν σκεφτεί κανείς ότι το Ρέθυμνο είναι μία μικρή πόλη. Για τον λόγο αυτό, θα έπρεπε να έχουν ληφθεί άλλα μέτρα, όπως για παράδειγμα, να κινητοποιηθεί ο δήμαρχος της πόλης, ούτως ώστε να παροτρύνει τους πολίτες να μιλήσουν και να προστατεύσουν τα παιδιά τους.

Η δικηγόρος που εργάζεται στην ίδια ΜΚΟ δεν γνώριζε αν υπάρχουν πολιτικές παιδικής προστασίας που εφαρμόζονται στον ιδιωτικό ή τον δημόσιο τομέα.

Την ίδια απάντηση έδωσε κατά τη διάρκεια της συνέντευξης ο εκπρόσωπος της Γενικής Γραμματείας Αθλητισμού, διότι δεν γνώριζε αν υπάρχουν πολιτικές παιδικής προστασίας που εφαρμόζονται από τους αθλητικούς συλλόγους και τα σωματεία.

Οι δύο αθλητές που έλαβαν μέρος στις συνεντεύξεις απάντησαν ότι δεν γνωρίζουν αν υπάρχουν αντίστοιχες πολιτικές στο επαγγελματικό τους περιβάλλον.

Ενδιαφέρουσα και αξιοπρόσεκτη ήταν η απάντηση που έδωσε ο εκπρόσωπος της Ένωσης Σωματείων Καλαθοσφαίρισης Αττικής, όταν κλήθηκε να απαντήσει σε αυτή την ερώτηση. Δήλωσε ότι δεν γνωρίζει αν υπάρχουν συγκεκριμένες πολιτικές παιδικής προστασίας στους αθλητικούς συλλόγους, αλλά σίγουρα υπάρχει μία πολιτική που εφαρμόζεται ασυναίσθητα μεταξύ των επαγγελματιών και των παικτών. Όπως εξήγησε, μία αθλητική ακαδημία προστατεύει όλους τους αθλητές της, ενώ αν προκύψει κάποιο περιστατικό βίας ή διακρίσεων, «θεραπεύεται από μόνο του», διότι η ακαδημία θέλει όλους τους παίκτες ανεξαρτήτως της καταγωγής, της ηλικίας ή των ικανοτήτων τους. Πρόκειται για μία μέθοδο ενδοπροστασίας, όπως τη χαρακτήρισε, η οποία βοηθά τα παιδιά να κατανοήσουν ότι όλοι οι παίκτες είναι σημαντικοί σε μία ομάδα.

Σύμφωνα με τις απαντήσεις που έδωσαν οι επαγγελματίες στη διαδικτυακή έρευνα, όλοι οι αθλητικοί σύλλογοι/οργανισμοί και ακαδημίες διαθέτουν μία εσωτερική διαδικασία και έναν υπεύθυνο στον οποίο τα παιδιά μπορούν να καταγγείλουν περιστατικά βίας ή διακρίσεων, γεγονός που θα μπορούσε να συμβάλει αποφασιστικά στην προστασία των παιδιών στον χώρο του αθλητισμού. Στις περισσότερες περιπτώσεις, τα παιδιά μπορούν να καταγγείλουν τέτοια περιστατικά στους προπονητές τους, οι οποίοι προσπαθούν να αναπτύξουν φιλικές σχέσεις με

τους αθλητές τους, ούτως ώστε να μπορούν να τους μιλούν εύκολα για όλα αυτά τα περιστατικά. Σύμφωνα με έναν από τους επαγγελματίες, κάθε ομάδα ορίζει έναν υπεύθυνο που επίσης, είναι μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου της αθλητικής ακαδημίας, ο οποίος ακούει όλα τα προβλήματα και λαμβάνει γνώση των πιθανών καταγγελιών των αθλητών. Μόνο ένας από τους επαγγελματίες ανέφερε ότι δεν υπάρχει στον αθλητικό σύλλογο που εργάζεται κάποιος υπεύθυνος για την καταγγελία περιστατικών βίας. Αξίζει να σημειωθεί ότι όλοι οι επαγγελματίες υπογράμμισαν πόσο σημαντικό είναι να αναπτύξουν στενή σχέση με τους αθλητές τους προκειμένου να τους ενθαρρύνουν να εκφράζουν ελεύθερα τις απόψεις και τα προβλήματά τους. Όταν οι γονείς κλήθηκαν να απαντήσουν αν υπάρχουν πολιτικές παιδικής προστασίας στον αθλητικό σύλλογο ή την ακαδημία που αθλείται το παιδί τους, όλοι τους απάντησαν ότι δεν γνωρίζουν με εξαίρεση έναν γονέα που απάντησε καταφατικά χωρίς, όμως, να δώσει συμπληρωματικές πληροφορίες για το περιεχόμενο και τα αποτελέσματα των εν λόγω πολιτικών. Ένας από τους συμμετέχοντες δήλωσε ότι δεν γνωρίζει αν υπάρχουν τέτοιες πολιτικές και μάλιστα, δεν έχει τύχει να ρωτήσει ποτέ στην ακαδημία που αθλείται το παιδί του αν όντως υπάρχουν.

Ωστόσο, το 70% των συμμετεχόντων ανέφερε ότι υπάρχει κάποιος υπεύθυνος στο εσωτερικό κάθε αθλητικού συλλόγου/σωματείου στον οποίο μπορούν τα παιδιά να καταγγείλουν περιστατικά βίας. Σε μία περίπτωση, ένας γονέας απάντησε ότι ο προπονητής του παιδιού του φαίνεται να έχει αναλάβει αυτό τον ρόλο, ενώ σε μία άλλη, ένας γονέας ανέφερε ότι υπάρχει ψυχολόγος στην ακαδημία που αθλείται το παιδί του, ο οποίος τους βοηθά να διαχειριστούν τέτοιες δύσκολες καταστάσεις.

5.6 Προτεινόμενες αλλαγές

Όλοι οι συμμετέχοντες τόνισαν πόσο σημαντική είναι η υιοθέτηση μέτρων και πολιτικών για την καταπολέμηση της βίας και των διακρίσεων σε συνδυασμό με την ενθάρρυνση των παιδιών, των γονέων και των επαγγελματιών να καταγγέλλουν περιστατικά βίας κατά των παιδιών και να καθιστούν το αθλητικό περιβάλλον όσο το δυνατόν πιο ασφαλές.

Οι δύο αθλητές υπογράμμισαν την ανάγκη περαιτέρω επιμόρφωσης των επαγγελματιών του αθλητισμού. Οι επαγγελματίες αν είχαν την ευκαιρία να παρακολουθήσουν προγράμματα ειδικής κατάρτισης, θα αποκτούσαν μεγαλύτερη επίγνωση των θεμάτων αυτών και θα βοηθούσαν περισσότερο τα παιδιά και τους γονείς τους όποτε εκδηλώνονταν τέτοιου είδους περιστατικά. Ακόμη, δήλωσαν ότι στην Ελλάδα, ο καθένας μπορεί να γίνει προπονητής, καθώς οι προπονητές δεν χρειάζεται να παρακολουθήσουν κάποιο ειδικό πρόγραμμα εκπαίδευσης προτού εργαστούν σε μία αθλητική ακαδημία. Οι μόνοι προπονητές που λαμβάνουν εξειδικευμένη εκπαίδευση είναι

οι απόφοιτοι των σχολών του ΤΕΦΑΑ (Τμήματος Επιστήμης Φυσικής Αγωγής και Αθλητισμού), οι οποίοι παρακολουθούν ορισμένα μαθήματα στο πανεπιστήμιο που σχετίζονται με τα ανθρώπινα δικαιώματα και τη διαχείριση περιστατικών βίας και εκφοβισμού. Ωστόσο, δεν λαμβάνουν όλοι οι επαγγελματίες αυτού του είδους την εκπαίδευση και επιμόρφωση, με αποτέλεσμα η προσέγγισή τους απέναντι στα παιδιά να είναι πιο απότομη και δύσκαμπτη.

Ο εκπρόσωπος της Ένωσης Σωματείων Καλαθοσφαίρισης Αττικής επισήμανε ότι οι αθλητικές ακαδημίες θα πρέπει να αποκτήσουν πρόσβαση στα σχολεία για να εκπαιδεύσουν τα παιδιά από πολύ μικρή ηλικία και να προωθήσουν τις αξίες του αθλητισμού. Εκτός από αυτό, ανέφερε ότι οι επαγγελματίες δεν επιμορφώνονται σε ζητήματα ανθρωπίνων δικαιωμάτων, ενώ θα έπρεπε και μάλιστα θα ήταν εξαιρετικά ωφέλιμο. Γενικά, δεν υπάρχει ενημέρωση σε όλα τα επίπεδα και κατά τη γνώμη του, θα έπρεπε να διοργανώνονται ειδικά σεμινάρια τόσο για τους προπονητές όσο και για τους παίκτες. Επιπλέον, οι γονείς θα πρέπει να φροντίζουν να ενημερώνονται για τη βία στον αθλητισμό, ούτως ώστε να γνωρίζουν πώς πρέπει να μιλήσουν για αυτά τα περιστατικά στα παιδιά τους αλλά και πώς να προστατεύσουν τους εαυτούς τους.

Ένας από τους εκπροσώπους της ΜΚΟ ELIZA πρότεινε τα ακόλουθα μέτρα που θα πρέπει να υιοθετηθούν:

- Εκπαίδευση και ενημέρωση των προπονητών, των γονέων και των παιδιών.
- Διοργάνωση εκστρατειών ευαισθητοποίησης από το Υπουργείο Αθλητισμού.
- Δημιουργία ειδικών τηλεφωνικών γραμμών βοήθειας (helplines) για την καταγγελία περιστατικών βίας στον χώρο του αθλητισμού. Παράλληλα, οι γονείς και τα παιδιά θα μπορούσαν να ενημερωθούν για τη νομική οδό που πρέπει να ακολουθήσουν.
- Διάσημοι αθλητές θα μπορούσαν να μοιραστούν τις προσωπικές τους ιστορίες με το ευρύ κοινό με στόχο να αυξήσουν την ευαισθητοποίηση σχετικά με τη βία στον αθλητισμό.

Η δικηγόρος της ΜΚΟ ανέφερε επίσης την ανάγκη δημιουργίας ενός πρωτοκόλλου, το οποίο θα μπορούσε να λειτουργήσει ως ένα εργαλείο καθοδήγησης για όλους τους επαγγελματίες και ειδικά για τους προπονητές σε ό,τι αφορά στη διαχείριση περιστατικών βίας κατά των παιδιών. Συμφώνησε με τους υπόλοιπους εκπροσώπους της ΜΚΟ ότι γονείς και παιδιά χρήζουν σχετικής ενημέρωσης.

Ο εκπρόσωπος της Γενικής Γραμματείας Αθλητισμού δήλωσε ότι θα πρέπει να υιοθετηθούν νέες πολιτικές ευαισθητοποίησης, οι οποίες θα απευθύνονται σε γονείς, παιδιά και προπονητές. Πρόσθεσε, βέβαια, ότι είναι απαραίτητο να γίνει σεβαστό το υφιστάμενο νομικό πλαίσιο για την αποτροπή της αθλητικής βίας.

Οι εκπρόσωποι της ΜΚΟ ActionAid πρότειναν με τη σειρά τους τα ακόλουθα μέτρα:

- Συνεχής παρακολούθηση των παιδιών και των επαγγελματιών.
- Εκπαίδευση και επιμόρφωση των επαγγελματιών.
- Ο αθλητισμός θα μπορούσε να γίνει όχημα κοινωνικής ένταξης και όχι αυτοσκοπός των παιδιών. Για παράδειγμα, ένας εκπρόσωπος θυμήθηκε τη διοργάνωση ενός ποδοσφαιρικού αγώνα στο παρελθόν με ασυνόδευτα ανήλικα, η οποία υπήρξε «μία τρομερή στιγμή».
- Μετάδοση μηνυμάτων κατά του ανταγωνισμού.
- Συνεχής επαφή με κοινωνικές υπηρεσίες σε περίπτωση εκδήλωσης περιστατικών βίας κατά των παιδιών.

Όπως υποστήριξε ένας από τους επαγγελματίες που συμμετείχαν στην έρευνα, δεν χρειάζεται να αλλάξει τίποτα στο περιβάλλον που επικρατεί στους αθλητικούς συλλόγους. Ένας άλλος συμμετέχων πρότεινε να υπάρχει ψυχολόγος στους αθλητικούς συλλόγους, ούτως ώστε να παρακολουθεί και να συζητά με τα παιδιά τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν και λοιπά ζητήματα που ενδέχεται να προκύψουν στον χώρο όπου αθλούνται. Μία παρόμοια άποψη εκφράστηκε από έναν άλλο συμμετέχοντα, ο οποίος πρότεινε να προσληφθούν στις αθλητικές ακαδημίες ειδικοί σύμβουλοι για τα παιδιά. Μία άλλη ιδέα που πρότειναν ήταν να πραγματοποιούν ενημερωτικές συναντήσεις με τους γονείς ανά τακτά χρονικά διαστήματα και να προσπαθούν να βελτιώσουν τη σχέση των προπονητών με τους μικρούς σε ηλικία παίκτες τους.

Άλλες συμπληρωματικές ιδέες που προτάθηκαν από τους συμμετέχοντες σχετίζονταν με την ανάγκη να ενημερωθούν περαιτέρω οι επαγγελματίες και συγχρόνως να παρακολουθήσουν ειδικά επιμορφωτικά προγράμματα σχετικά με τη βία κατά των παιδιών στον τομέα του αθλητισμού. Τέλος, ένας άλλος συμμετέχων τόνισε πόσο σημαντικός είναι ο σεβασμός της ισχύουσας νομοθεσίας σε περίπτωση που ορισμένοι άνθρωποι επιχειρήσουν να την παραβιάσουν, ενώ ένας άλλος γονέας δήλωσε ότι ποτέ στο παρελθόν δεν είχε σκεφτεί ότι μπορούν να επέλθουν αλλαγές στον χώρο του αθλητισμού.

6. Συμπεράσματα

Τα ευρήματα που προέκυψαν από τη διενέργεια της έρευνας γραφείου σε συνδυασμό με τη διεξαγωγή συνεντεύξεων και τη διαδικτυακή έρευνα, μας βοήθησαν στην εξαγωγή ορισμένων συμπερασμάτων σχετικά με τη βία που ασκείται κατά των παιδιών στον χώρο του αθλητισμού στην Ελλάδα.

- Η Ελλάδα είναι μία χώρα με ανεπαρκές νομικό πλαίσιο για την προστασία των παιδιών από τη βία στον αθλητισμό. Πιο συγκεκριμένα, δεν υφίσταται ειδικό νομικό

πλαίσιο για το προαναφερθέν φαινόμενο, με αποτέλεσμα η καταγγελία αντίστοιχων περιστατικών να καθίσταται ολοένα και πιο δύσκολη και σπάνια.

- Οι συμμετέχοντες, στην πλειονότητά τους, επαλήθευσαν το γεγονός ότι η βία στον χώρο του αθλητισμού αποτελεί μία αδιαμφισβήτητη πραγματικότητα. Οι μορφές που μπορεί να λάβει αυτό το είδος βίας είναι: σωματική, ψυχολογική ή/και λεκτική. Οι συνεντευξιαζόμενοι επέστησαν την προσοχή τους στη βία μεταξύ παιδιών και μεταξύ γονέων και παιδιών ιδιαίτερα, στην περίπτωση ανταγωνιστικών αθλημάτων. Δύο από τα άτομα που συμμετείχαν στις συνεντεύξεις ανέφεραν ότι δεν υπάρχει βία μεταξύ των προπονητών και των μαθητών τους. Από την άλλη πλευρά, οι συμμετέχοντες στη διαδικτυακή έρευνα και για την ακρίβεια, οι έφηβοι, επισήμαναν ότι οι συνηθέστερες μορφές βίας που συναντώνται στον αθλητισμό είναι πράγματι η βία μεταξύ των παιδιών, αλλά επίσης η βία μεταξύ προπονητών και αθλητών και μάλιστα η βία αυτή συνήθως είναι λεκτική, ενώ μερικές φορές ενδέχεται να είναι και σωματική.
- Οι περισσότεροι συμμετέχοντες υπογράμμισαν επιπλέον ότι η βία εκδηλώνεται με μεγαλύτερη συχνότητα στα ανταγωνιστικά αθλήματα σε σχέση με τις δραστηριότητες του ελεύθερου χρόνου.
- Οι συμμετέχοντες παρουσίασαν έναν ικανοποιητικό αριθμό καλών πρακτικών για την καταπολέμηση της βίας. Η πλειονότητα των καλών πρακτικών προτάθηκε από πρωτοβουλίες ιδιωτών και ΜΚΟ που προσπαθούν να συμβάλουν στην πρόληψη της βίας διδάσκοντας στους νέους τις κοινωνικές αξίες της ισότητας και της συνεργασίας. Ωστόσο, ο δημόσιος τομέας δεν φαίνεται να εφαρμόζει συγκεκριμένες καλές πρακτικές με κατευθυντήριες οδηγίες που πρέπει να ακολουθούν όλοι οι αθλητικοί σύλλογοι/οργανισμοί και οι αντίστοιχες ακαδημίες.
- Η ίδια κατάσταση ισχύει και για τις εθνικές πολιτικές που αφορούν την πρόληψη της βίας στον χώρο του αθλητισμού. Η πρωτοβουλία είναι κατά κύριο λόγο ιδιωτική και συγκεκριμένα, προέρχεται από ΜΚΟ που αγωνίζονται για την προώθηση της ισότητας. Όπως δήλωσε χαρακτηριστικά ο εκπρόσωπος της Γενικής Γραμματείας Αθλητισμού, όλοι θα πρέπει να εφαρμόζουν τις υφιστάμενες νομοθετικές ρυθμίσεις, χωρίς να αναφέρει ειδικά στοχοθετημένες πολιτικές για την πρόληψη της αθλητικής βίας.
- Αναφορικά με τα περιστατικά διακρίσεων στον χώρο του αθλητισμού, η πλειονότητα των συμμετεχόντων δήλωσε ότι δεν παρατηρούνται συχνά. Όπως ανέφερε ένας από τους συνεντευξιαζόμενους, η αθλητική ακαδημία στην οποία εργάζεται, θέλει και αποδέχεται όλους τους παίκτες ανεξαρτήτως εθνότητας ή

εθνικότητας. Εντούτοις, ένας άλλος συνεντευξιαζόμενος περιέγραψε μερικά τέτοια περιστατικά στα οποία εμπλέκονταν παιδιά νεαρής ηλικίας, τα οποία όμως παραπέμφθηκαν απευθείας σε ψυχολόγους και ειδικούς επαγγελματίες που εργάζονται με παιδιά. Ακόμη και στις απαντήσεις που ελήφθησαν στο πλαίσιο της διαδικτυακής έρευνας, τα περισσότερα παιδιά επιβεβαίωσαν ότι δεν παρατηρούνται συχνά διακρίσεις στους αθλητικούς συλλόγους που αθλούνται, καθώς οι νέοι αθλητές εντάσσονται απευθείας στην ομάδα. Διευκρίνισαν ασφαλώς ότι τα πάντα εξαρτώνται από τον προπονητή, ο οποίος αν διακρίνεται από προθυμία, καλωσορίζει τους νέους αθλητές και φροντίζει να τους εντάξει ομαλά στην ήδη υπάρχουσα ομάδα.

- Η προώθηση της συμμετοχής των παιδιών στον αθλητισμό κρίνεται απαραίτητη στην Ελλάδα και αποτελεί έναν στόχο που πρέπει οπωσδήποτε να επιτευχθεί σύμφωνα με τα λεγόμενα ενός συνεντευξιαζόμενου. Ειδικότερα, πρότεινε να αποκτήσουν πρόσβαση στα σχολεία οι αθλητικές ακαδημίες και ιδίως, οι δημόσιοι φορείς που είναι αρμόδιοι για θέματα αθλητισμού και να διδάξουν αθλήματα στους μαθητές από πολύ μικρή ηλικία. Ωστόσο, συμπλήρωσε ότι δεν αρκεί απλώς το να ασχολείται ένας άνθρωπος με τον αθλητισμό. Οι νέοι θα πρέπει από νωρίς να έρθουν σε επαφή με τις κοινωνικές αξίες που προάγει ο αθλητισμός, ούτως ώστε να συνεχίσουν να αθλούνται σε όλη την υπόλοιπη ζωή τους.
- Η ελληνική κοινωνία στο παρελθόν έχει αντιμετωπίσει αρκετά περιστατικά βίας κατά των παιδιών στον χώρο του αθλητισμού. Ορισμένα από αυτά τα περιστατικά προβλήθηκαν στο ευρύ κοινό με στόχο να αυξήσουν την ευαισθητοποίηση των ανθρώπων σχετικά με την αθλητική βία, να τους ενθαρρύνουν να αναδείξουν παρόμοια περιστατικά και να προτείνουν αποτελεσματικά μέτρα για την πρόληψη αυτού του φαινομένου.
- Οι συμμετέχοντες, με τη σειρά τους, πρότειναν μέτρα που θα μπορούσαν να υιοθετηθούν σε εθνικό επίπεδο για την ενίσχυση της ευαισθητοποίησης ως προς το εν λόγω ζήτημα και την αποτροπή ανάλογων περιστατικών στο μέλλον. Μεταξύ άλλων, μερικές από τις πιο ενδιαφέρουσες προτάσεις ήταν οι εξής: (1) δημιουργία εθνικής τηλεφωνικής γραμμής βοήθειας (helpline) για την καταγγελία περιστατικών βίας στον χώρο του αθλητισμού, (2) διοργάνωση εκστρατειών ευαισθητοποίησης με τη συμμετοχή διάσημων αθλητών που θα μπορούσαν να μοιραστούν τις προσωπικές τους ιστορίες με το ευρύ κοινό και να αυξήσουν την κοινωνική ευαισθητοποίηση, (3) επιμόρφωση των επαγγελματιών που εργάζονται στον τομέα του αθλητισμού σχετικά με τρόπους προστασίας των παιδιών και διαχείρισης

περιστατικών βίας και (4) επιμόρφωση των γονέων σχετικά με το πώς μπορούν να μιλήσουν στα παιδιά τους για περιστατικά αθλητικής βίας σε βάρος ανηλίκων αλλά και πώς μπορούν να τα προετοιμάσουν προκειμένου να προστατεύσουν τον εαυτό τους.

Όλα τα παραπάνω προτεινόμενα μέτρα σε συνδυασμό με τα ευρήματα που προέκυψαν από την έρευνα πεδίου θα πρέπει να αξιοποιηθούν εποικοδομητικά για την επίτευξη των επιμέρους στόχων του παρόντος προγράμματος, την καλύτερη δυνατή αντιμετώπιση των αναγκών και την κάλυψη των κενών που αφορούν τις πολιτικές προστασίας των παιδιών στον χώρο του αθλητισμού.

7. Βιβλιογραφία

Η ΒΡΑΔΥΝΗ. (2019). Η αντίδραση του Υφυπουργού Αθλητισμού. Ανακτήθηκε 30.03.2020 από: <https://www.vradini.gr/avgenakis-ekfovismos-ke-via-den-echoun-thesi-ston-athlitismo-to-logo-echi-i-dikeosyni/>.

ΚΟΥΣΙΟΠΟΥΛΟΥ Ε. (2018). Καμπάνια «Μένει Μυστικό». Ανακτήθηκε 10.04.2020 από: <https://www.ert.gr/ert3/kampania-menei-mystiko-apo-to-chamogelo-toy-paidioy-gia-tin-paidiki-kakopoiisi/>.

LAWSPOT. (2019). Η Ελλάδα κυρώνει τη Σύμβαση Magglingen/Macolin για τους στημένους αγώνες - Νέες διατάξεις για την αντιμετώπιση της βίας στον αθλητισμό. Ανακτήθηκε 10.04.2020 από: <https://www.lawspot.gr/nomika-nea/i-ellada-kyronei-ti-symvasi-magglingen-macolin-gia-toys-stimenoy-agones-nees-diataxeis>.

TANEA Team. (2019). Σπάσε τη Σιωπή: Το video που αξίζει να δεις σήμερα. Ανακτήθηκε 10.04.2020 από: <https://www.tanea.gr/2019/02/06/sports/spase-ti-siopi-to-video-pou-aksizei-na-deis-simera/>.

Ελληνική νομοθεσία

Νόμος υπ' αριθμ. 1756/1988.

Νόμος υπ' αριθμ. 2225/1994.

Νόμος υπ' αριθμ. 2721/1999.

Νόμος υπ' αριθμ. 3064/2002.

Νόμος υπ' αριθμ. 4194/2003.

Νόμος υπ' αριθμ. 3226/2004.

Νόμος υπ' αριθμ. 3625/2007.

Νόμος υπ' αριθμ. 3811/2009.

Funded by the European Union's
Rights, Equality and Citizenship
Programme (2014-2020)

Η υποστήριξη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στην παραγωγή της παρούσας έκδοσης δεν συνιστά αποδοχή του περιεχομένου, το οποίο αντικατοπτρίζει αποκλειστικά τις απόψεις των συντακτών, και η Επιτροπή δεν μπορεί να αναλάβει την ευθύνη για οποιαδήποτε χρήση των πληροφοριών που περιέχονται σε αυτήν.

Νόμος υπ' αριθμ. 4194/2013.

ΦΕΚ 2014-06-12, Τεύχος Α, Αριθμ. 137, σσ. 4377-4384.

Συντονιστής προγράμματος: ΚΜΟΠ (Κέντρο Κοινωνικής Δράσης και Καινοτομίας)

Διεύθυνση: Σκουφά 75, Αθήνα, Ελλάδα

Email: active@kmop.eu

Website: <https://www.kmop.gr/el/>

Funded by the European Union's
Rights, Equality and Citizenship
Programme (2014-2020)

Η υποστήριξη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στην παραγωγή της παρούσας έκδοσης δεν συνιστά αποδοχή του περιεχομένου, το οποίο αντικατοπτρίζει αποκλειστικά τις απόψεις των συντακτών, και η Επιτροπή δεν μπορεί να αναλάβει την ευθύνη για οποιαδήποτε χρήση των πληροφοριών που περιέχονται σε αυτήν.